

CONTRADICȚIILE KITSCH-ULUI

PRĂSLEA CEL VOINIC ȘI MERELE DE AUR după Petre Ispirescu ● **TEATRUL „ȚÂNDĂRICĂ“** ● Data reprezentăției: 27 octombrie 1994 ● Scenariul și regia : Bogdan Drăgulescu ● Decorul și marionetele: Daniela Drăgulescu ● Muzica: Liviu Prossi ● Distribuția: Claudia Duminică, Mariana Palade, Călin Mocanu, Valentina Tomescu, Gabi Apostol, Liviu Berehoi, Valentina Roman, Iulian Furtună, Decebal Marin. Vocile personajelor: Mitică Popescu, Ștefan Sileanu, Olga Delia Mateescu, Paul Ionescu, Valentin Uritescu, Florin Piersic jr., Candid Stoica, Elena Săndulescu ș.a.

În ultima vreme, regizorii au introdus în teatru un aer proaspăt... de vulgaritate. Cu atât mai periculos e acest lucru când se întâmplă la Teatrul „Țândărică“, un avanpost în care se formează viitorii spectatori de teatru.

Copilul și tema copilăriei au devenit obsedante încă din romantism. Wordsworth și Ion Creangă nu sunt chiar atât de diferiți. Criticii englezi serioși se apleacă și acum, în istoriile literare, asupra lui Lewis Carroll (a se vedea și „Secolul 20“, numărul tematic 252-254), considerând că toate cărțile sale au fost scrise pentru adulți. Petre Ispirescu, chiar fără talentul lui Creangă, e un romantic (prin educație). Cred că basmul lui nu merita din partea tânărului regizor Bogdan

Drăgulescu un asemenea tratament. Am observat la tinerii păpușari o atitudine demolatoare față de materia primă principală a pieselor: basmele. Înțeleg că la sfârșitul secolului XX nu mai există acea lume „ce gândea în basme și vorbea în poezii“. Înțeleg că pentru omul modern basmul se numește „Daktari“ sau „Delfinul Flipper“. Dar nu pot să cred că la vârsta de 6 ani domnul regizor nu colecționa, pe lângă Jules Verne, și cărți din seria „Povești nemuritoare“.

Schema mentală e foarte simplă: demitizarea. Spargem vocabularul, rupem structurile morfologice, celebrul „a fost odată ca niciodată“ sau „în paloșe să ne luptăm și în săbii să ne tăiem“. Se știe că basmul e o structură puternic formalizată, convenționalizată. Distrugând convenția prin dialoguri în stil colocvial și folosind neologisme ca „impenetrabil“ (ca smalțul dinților spălați cu Colgate), ucizi basmul. Epoca fanariotă în care e plasată acțiunea mi se pare aleasă tendențios: face, evident, aluzie la turcizarea noastră de acum. Punctul cel mai de sus la care ajunge vulgaritatea spectacolului este scena luptei între Prăslea și zmeu, unde duelul este înlocuit prin... călcarea pe bătătură! Iar falsul final, cu trei dughene și Coca-Cola (în Occident, regizorul ar fi fost suspectat de publicitate mascată), îl socotesc absolut regretabil.

Acum să privim însă și jumătatea cea plină a paharului: spectacolul citează „Rățușca cea urîță“, chiar „Alice în oglindă“

(grădina în care florile roșii vorbesc). Monștrii sunt antropomorfizați și demontabili; cei mai reușiți mi s-au părut cel acvatic și cel floral, cu niște ochi imenși. Marca supranaturalului acestei lumi de „dincolo“ e dată de problemele pe care le ridică gravitația.

Singura scenă compatibilă cu statutul basmului (un pic hoffmanniană) e cea în care Bufonul, cel ce povestește, acționează flașnete de sunet și lumină. Pot să vă spun că nu doar mie mi-a plăcut momentul, ci și celorlalți spectatori, care priveau siderați. O mențiune specială merită vocile personajelor: Valentin Uritescu, Mitică Popescu, Olga Delia Mateescu, Ștefan Sileanu, Florin Piersic jr., o distribuție cu care oricare piesă de teatru radiofonic s-ar mândri. Păcat însă de calitatea dialogurilor!

Păpușarii trag sforile cu talent, iar dansul puilor de zgriptor (deși ideea nu e nouă) atrage aplauze la scenă deschisă. În final, copiii le sunt arătate sforile și păpușarii salută publicul.

M-a deranjat eclecticismul, ruptura între formă și fond, ce dăunează atât scenografiei (Daniela Drăgulescu), cât și păpușeriei propriu-zise. Dacă regizorul dorește să-i smulgă pe copii din fața canalului TV cu desene animate, nu trebuie să apeleze la strategiile kitsch-ului. Dar, cum domnul regizor Bogdan Drăgulescu e încă tânăr, mai are timp să învețe din greșeli.

IULIAN BĂICUȘ

PE GUSTUL PUBLICULUI

HATMANUL BALTAG, operă comică de I. L. Caragiale și I. C. Negruzzi. Muzica: E. Caudella ● Prelucrări și adaptări muzicale: Dan Ardelean ● Data reprezentăției: 10 decembrie 1994 ● Clasa prof. univ. Sanda Manu ● Costume: Romana Preoteasa ● Costume: Meda Popescu ● Interpretează: Răzvan Săvescu, Vlad Ivanov, Ada Navrot, Dorina Chiriac, Florin Petriș, Alexandru Pop, Ion Grosu, Mihai Ionescu, Dorin Niculescu, Ana Ioana Macaria, Maria Dănescu, Rodica Horobeț, Lia Bugnar, Mihaela Mihăescu.

Scriam, nu de mult, și repet acum, că ceea ce se întâmplă sau, mai degrabă, ceea ce nu se prea întâmplă la Academia de Teatru și Film pare să devină un fenomen grav și îngrijorător. Dragostea pentru viitoarea profesie și preocuparea pentru teatru au ajuns păsări rare la A.T.F.

Scenă din Hatmanul Baltag de I. L. Caragiale și Iacob Negruzzi la ATF (clasa prof. univ. Sanda Manu)

Înclinația către facil, către o joacă de amatori fără respect pentru limbă, faptul că dintr-o promoție (și astăzi promoțiile sunt consistente) pe foarte puțini absolvenți poți paria, îndepărtarea de cultură sunt doar câteva dintre realitățile pe care doar le observăm de-un timp încoace, fără a ne grăbi să facem ceva – în limita posibilităților proprii și a disponibilităților celorlalți, desigur. „Săptămâna ușilor deschise” este o inițiativă laudabilă și generoasă, care oferă posibilitatea contactului direct cu lucrul din Academie. Cred, însă, că tocmai acest prilej ar fi putut deschide și o cale a dialogului critic, viu și la fața locului, dincolo de ceea ce consemnează fiecare la „locul de muncă”. Șansa aceasta s-a ratat, din păcate, sistematic. Rămâne să sperăm în continuare că niciodată nu e prea târziu.

La ultima ediție a „Ușilor deschise” am văzut un studiu amănunțit și nostim, făcut de prof. univ. Sanda Manu cu clasa ei. Astăzi, acel studiu a devenit un spectacol încheșat și coerent, prezentat pe scena studioului Casandra: **Hatmanul Baltag**, operă comică comisă de I. L. Caragiale și Iacob C. Negruzzi. Formula spectacolului, extrem de inspirată și, probabil, singura viabilă la ora actuală, este cea parodică. În această montare, Sanda Manu și studenții domniei-sale parodiază cu mult rafinement și spirit critic și genul, și specia. Textul este bine înțeles și însușit de studenți. De aici, și libertatea de expresie, lejeritatea în compoziție și mișcări, plăcerea de a juca și de a se juca într-o piesă care, în alte condiții, ar fi părut desuetă. Sanda Manu, cunoscându-și foarte bine fiecare student, a știut să-și motiveze clasa pentru **Hatmanul Baltag**, un text nu foarte la îndemână. Solicitarea pe scenă este destul de mare și complexă: se cântă aproape tot timpul (o adaptare muzicală foarte bună, tentantă, semnată de Dan Ardelean), se dansează, în momente de solo, duo sau de grup, momente foarte nuanțate. Nu lipsesc **flash**-urile din actualitate, care sparg, tot parodic, din când în când, acțiunea. Sunt păstrate tipologiile, spiritul „naiv” al epocii și sunt șarjate cu măsură, într-un spectacol dinamic, pe gustul publicului, cu multe scenete savuroase.

I-am remarcat cu multă plăcere pe Ada Navrot în Arghirița, pe Vlad Ivanov în Stacan, pe Dorina Chiriac în Zulnia și, nu în ultimul rând, Corul, când de vânători, când de bebeluși, când de oaspeți sau de pivniceresi. **Hatmanul Baltag** de la Casandra este un spectacol parodic, rafinat, studențesc, în care se simte din plin mâna extraordinarului pedagog care este Sanda Manu. Fiți cu ochii pe studenții săi! S-ar putea să mai rușinați de unii dintre ei!

MARINA CONSTANTINESCU

UN TEATRU VIU, CU BUNE ȘI RELE

O călătorie la Cluj, chiar în primele zile ale actualei stagiuni, mi-a permis să văd, în reluare, trei dintre spectacolele Teatrului Maghiar de Stat de aici; toate – premiere ale sezonului '93-'94. Unul din ele – **Impostorul** de Spiró György (regia: Árkosi Árpád), care a și reprezentat instituția la Festivalul „Caragiale” – a făcut obiectul unei cronici publicate în numărul trecut al revistei. Celelalte două au fost **Maurii** de Székely János (regia: Tompa Gábor) și **Leonce și Lena** de Georg Büchner (regia: Barabás Olga). Dincolo de diferențele lor firești, inevitabile, aceste montări au conturat câteva trăsături proprii teatrului practicat de artiștii maghiari din Cluj sub directoratul – până acum necontestat și neamenințat (să sperăm că așa va și rămâne!) – al lui Tompa Gábor. Cea mai evidentă este excelenta calitate profesională a trupei, cuprinzând, în toate generațiile,

personalități actoricești originale și puternice; astfel, alături de vedete consacrate precum Orosz Lujza, Csiky András ori Boér Ferenc, s-au impus nume mai noi – Spolarics Andrea, Biró József, Bács Miklós, Hatházi András –, dar la fel de valoroase. Ar fi vorba, apoi, despre o neostentativă dar consecvent urmărită unitate în diversitate, atât la nivelul repertoriului, alcătuit spre a atrage și totodată a educa felurite categorii de spectatori (inclusiv de altă limbă, grație unei instalații de traducere simultană), cât și la nivelul limbajului teatral propriu-zis, cultivând o modernitate ce nu violentează așteptările formate de tradiție. Sunt caracteristici ce indică un teatru viu, activ și conștient de misiunea sa, deopotrivă culturală și socială. Într-un fel sau altul, în bine sau în rău, ele s-au răsfrânt și în spectacolele pe care le voi comenta mai jos.

Tezism încruntat

MAURII (MÓROK) de Székely János ● **TEATRUL MAGHIAR DE STAT DIN CLUJ** ● Data reprezentației: 17 septembrie 1994 ● Regia: Tompa Gábor ● Decorul: Nagy Endre ● Costumele: Pap János ● Muzica: Mártha István ● Distribuția: Csiky András (Hussein/Kibédi László), Boér Ferenc (Ahmed), Salat Lehel (Hafez), Hatházi András (Hassan/Benkő), Dehel Gábor (Rahman/Balázs), László Gerő (Anvar), Spolarics Andrea (Margit), Nagy Dezső (Jimenez de Cisneros), Jancsó Miklós (Secretarul de stat), Biró József (Arhiepiscopul), Madarász Lóránd (Călugărul), Kilin Erika (Fetița).

Din câte am aflat de la secretarul literar al teatrului, Visky András, om de cultură autentic și gazdă deosebit de amabilă, piesa **Maurii** este un text „de sertar” în toată puterea cuvântului. Scris pe parcursul mai multor ani și terminat în 1989, nu a fost scos la lumină decât după dispariția, în 1992, a autorului său – din motive, s-ar părea, temeinice, întrucât subiectul se referă nu numai la întâmplări reale, ci și la persoane reale, desemnate cu numele real, ceea ce ar fi putut da naștere unor situații jenante, ba chiar unor procese civile. Povestea este, mi s-a spus, binecunoscută în cercurile intelectualității maghiare din România; ignoranța altora în materie e de reproșat. cred, deopotrivă dezinteresului nostru de „majoritari” autosuficienți și mefienței de „minoritari” a compatrioților noștri, ce se refugiază adesea într-o rezervă trufașă față

de „restul lumii”. Dar asta e altă chestiune. Textul, așa cum am luat cunoștință de el din spectacol, se prezintă mai degrabă ca o eboșă decât ca o scriere definitivată. Acțiunea se desfășoară pe două planuri, ce se intersectează periodic. Pe de o parte, asistăm la reconstituirea unui episod istoric îndepărtat (alungarea din Spania, în secolul 16, a maurilor – foști invadatori – ce refuzau convertirea la creștinism), iar pe de alta, la drama contemporană (anii 1950) a unui profesor maghiar din Cluj, Kibédi László, care, crezând că așa apără mai bine interesele consăngenilor săi, se înscrie în Partidul Comunist, așadar alege calea colaboraționismului politic (dar și național – nuanță existentă doar în subsidiar, însă reieșind cu claritate), cum făcuse, creștinându-se, și un anume Hussein, cu voacuri în urmă. Paralela e limpede.

PREMIERĂ ABSOLUTĂ

